

שבת קדש

ר"ת	יציאה	כניסה	
5:52	5:17	4:03	ירושלים
5:54	5:19	4:17	תל אביב

פרשת תולדות

גליון מס' 4

אדם קובע בעצמו את שכרו מצוותיו

מיד הסכים להצעה, ובתנאי שיכתבו חוזה כדת וכדין, השני הסכים לדבר והלך לספר לחבריו את רוב פקחותו ויקר תפארת גדולתו על שהצליח לעבוד על יהודי תמים !

שש ושמש חזר לביתו, וסיפר לאשתו את מעלליו, על שהרויח רובל אחד ומכר את העוה"ב שלו שלא היה שווה כקליפת השום ! אף שאשתו היתה רחוקה מחיי תורה, דבר כזה היא לא הסכימה : בעלי אין לו חלק לעוה"ב היו לא תהיה , והתחילה באיומים וקללות : אם לא יקנה בחזרה את העוה"ב שלו, יכול לשכוח מהשלום ומהבית ! הכלל הוא שעם האשה לא מתחילים ולכן חזר ליהודי שלנו ואמר לו : אתה יודע שהכל היה בצחוק קח שני רובל ותחזיר לי את החוזה. עמד אותו יהודי ונוקף , לא פחות מ800 רובל ! ! עלה חמתו באפו של אותו כופר וצרר עליו, איזו חוצפה, מה שקנית ברובל אחד אתה מוכר בסכום של 800 רובל ??

הלך וסיפר לאשתו, אמנם היא לא ויתרה לו : או עוה"ב או גט. כמי שכפאו שד, הסכים לעסקת ביש הזאת ונתן את כל הסכום טבין ותקילין ! אותו יהודי חזר לביתו שש ושמש , מלא הודיה להשם יתברך שבירכת הרבי התקיימה ויכול היה להשיא את בנותיו בכבוד כדבעי .

אמנם תחושה לא נעימה התכרסמה בלבו, אולי לא נהג ביושר הרי התורה מצווה אותנו בלאו דלא תנו , אסור למכור דבר במחיר מופרז ולהונות את אחיו , ואולי עבר על הלאו הזה ? חזר לרבו והציג את שאלתו , רבו אמר לו בנחרצות, לא עברת על שום דבר, כשמכר לך את העוה"ב שלו ברובל, כך היה שווה באמת, וכשקנה ממך 800 רובל, כך היה שווה באמת !

היסוד שלמדנו מכאן, דברוחניות אדם קובע לעצמו את סולם הערכים שלו. כשהוא מעריך ומייקר מצוה זה יהיה המחיר שלה, וכשהוא מזלזל במצוה הוא מוריד את ערכה בשאול תחתית, הערך האמיתי נקבע לפי היחס שלו לדבר !

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא , כי באמת כל מצוה אי אפשר להעריך אותה במושגים הגשמיים שלנו והיא מעל ומעבר לכל העוה"ז שלנו. אם נצליח לרכו כל מיני הנאות ותפנוקים של כל מילירדי אנשים שיש בעולם, מבריאת העולם ועד היום, אין אנו מספיקין להגיע לערך אמיתי של מצוה אחת ושכרה, משום כך אי אפשר לשלם מצוה בעוה"ז !!

איתא במדרש רבה (סג,יד) כשיעקב אבינו קנה את הבכורה מאת עשו ונתן לו נזיד עדשים, עשו הכניס עמו כת של פריצים והיו משחקים וצוחקים על יעקב אבינו, על התמימות שלו שהסכים לתת נזיד של עדשים בלי תמורה של ממש. אמר הקב"ה הואיל ושיחק עמהם, אני מסכים ומקיים את מכירת הבכורה.

ולכאורה יש לשאול, דמדברי המדרש משמע שרק משום ששחקו ולעגו, לכן הקב"ה הסכים עם המכירה, אם לא היו לועגים , הקב"ה לא היה מסכים ? ודבר זה פלא, הרי מכירת הבכורה היתה דבר טוב מאוד, ומה הסיבה שהקב"ה לא יסכים ?

בכדי לענות עלינו להקדים הקדמה ולשאול שתי שאלות :

כידוע שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והטעם בזה, כי אין מספיק הנאות בכל העולם הזה כדי לתת שכר למצוה אחת בלבד, ולכן אין אפשרות לתת שכר לשום מצוה. ומאידך קיימא לן שהקב"ה משלם לשונאיו על פניו להאבידו, כלומר אם יש רשע גדול שעשה כמה מצוות בודדות בחיים שלו, הקב"ה משלם לו שכרו בעולם הזה כדי שלא יהיה לו חלק לעולם הבא (וזה אחד מטעמים שרואים רשע וטוב לו , טוב לו כי אוכל את העולם הבא שלו בחייו) ודבר זה סותר מה שאמרנו ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואיך אפשר לתת שכר לרשעים ?

כתוב בתהילים "ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" כלומר כשהקב"ה נותן שכר לאדם על המעשים שלו, זה יחשב כחסד. זה תימה גדולה, הרי תשלום שכר הוא לכאורה מן הדין ולא מחסד, ואם כן יש סתירה פנימית בפסוק הזה ?

יסוד הדברים בעזרת השם על פי משל באחד שהיה עני מרוד, והיה לו ארבע בנות שהגיעו לפרקן, ולא הצליח להשיא אותם מחוסר אמצעים. בשביל כל חתונה היה צריך לפחות מאתיים רובל, ואין פרוטה לפורטה !

בצר לו, נסע למרחקים אצל רבו מובהק כדי לקבל ממנו עצה תושיה וברכה, אמר לו הרבי ההשקעה הראשונה שיציעו לך, תסגור מיד ומזה תראה ברכה גדולה. בדרך חזרתו נכנס לפונדק אחד כדי לפוש קימעה . ישבו שם כמה יהודים פורקי עול ומכורים לטיפה מרה, ראו יהודי בלבוש חרדי, התחילו ללעוג עליו ולזלזל בו, ניגש אחד מהם אליו והציע לו עיסקה : אני מוכר לך כל העולם הבא שלי תמורת רובל אחד ! אותו יהודי בזכרו דברי רבו,

קושיית מצוות ע"פ הפרשה :

(1) ויתרוצצו הבנים בקרבה, רשי מפרש שיעקב ועשו רבו על נחלות שני עולמות ולכן התרוצצו. והנה ההיגיון אומר שעשו רצה עוה"ז כי מה לו עם העוה"ב, ויעקב רצה עוה"ב כי אין לו שום אינטרס בעוה"ז, ולכן הגיעו לעמק השווה, אם כן גם כשיש סכמה בחלוקה צריך לריב ולהתרוצץ ?

(2) כתב הט"ז באור החיים (נג, ג) אם נזדמן לציבור לבחור ש"ץ צדיק בן צדיק או צדיק בן רשע, עדיף להם לבחור צדיק בן רשע, ולכאורה מקורו במסכת תענית (דף כד:) שר"א ור"ע ירדו לתיבה בזמן בצורת, ור"א שהיה מזרע צדיקים לא נענה, ור"ע שהיה בן גרים כן נענה. וצ"ע הרי כאן בתורה מבואר שיצחק נענה ולא רבקה, כי תפילת צדיק בן צדיק עדיפה ?

(3) כידוע עשו נמשל לחזיר, כי למרות שהוא טמא מראה את תלפיו הסדוקות, לומר שהוא כשר, מהותו להטעות אנשים, ובכללם אביו, שאל אותו שאלות הלכה כאילו הוא מדקדק גדול. וכמו כן הרבה לכבד אביו, לכאורה בכוונה תחילה להטעות. אמנם מבואר במדרש שעשו לבש את בגדי מלכות כל פעם שבא לשמש אביו, וזה פלא עצום כי יצחק היה עיוור ולא ראה, ואם כן מה התועלת במעשיו? כנראה שבאמת התכוון ברכינות לקיים מצוות כיבוד אב ואם בשלימות, ואכן גם התנאים הקדושים העידו על עצמם שלא הצליחו להגיע לחצי ממה שעשה עשו! איך להבין שכזו בריאה שפילה שאפה בכלל לקיים מצוה בשלמות, ומה עוד המצוה הכי קשה, וכי היה לו מושגים ברוחניות בכלל ?

(4) כשיעקב מכר את הבכורה, הוא דרש שבועה מעשו, ומצאנו בספר בראשית עוד כמה שבועות בין אברהם לאבימלך, בין אברהם לאליעזר, והנה אף שיש לדון שהאבות הקדושים דינם כישראל ולא כבני נח, על כל פנים, ברור שאבימלך אליעזר ועשו הם בני נח לכל דבר, ואם כן הם מצוים רק בשבע מצוות בני נח, ואיסורו של יחל דברו אינו בכללם, וא"כ מה תועלת בשבועה זו ?

יתרה מזו, הרי כל קבלת התורה מושתתת על שבועה, מושבע ועומד מהר סיני כלשון חז"ל, ולמאן דאמר שלפני מתן תורה היה לנו דין בני נח, מה הועילו בשבועתם, הרי עדיין לא היו מצוים בכל יחל דברו כלל ?

- עיין משנה למלך הלכות מלכים (י, ז)

- עיין שו"ת אבני נזר יורה דעה (סימן שו)

(5) יצחק שולח את יעקב אצל לבן כדי למצוא הזיווג שלו, באומר שאינו רוצה אשה מבנות כנען, עשו שנשיו היו מבנות כנען, הבין שאבא שלו לא היה מרוצה מהן (הן היו מקטורת לע"ז שלהן, ומהעשן יצחק נהיה עיוור) וזה נגע ללב, לכן החליט לעשות מעשה, להתחתן עם בת ישמעאל. וכי בשופטני עסקינן, המסקנה המתבקשת היתה לגרש את נשיו ?

(6) בענין קנין הבכורה, איך אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, דבר שאין בו ממש.

- עיין שו"ת הריב"ש (סימן שכח)

- עיין קצת החושן (ריח, י"ג)

- עיין אור החיים הקדוש

אפשר לשלוח תשובות לכתובת מייל.

שבת שלום

אבל רשע, אדרבה, אין לו שום ערך למצוות שהוא עושה, מה ששווה אצלו זה המחיר של הרכב שלו וכמה חדרים יש לו בארמונו, ואם נבטיח לו להתענג מזיו השכינה ולשמוע תורה מרביונו של עולם, לא להנאה יחשב לו אלא לעינוי. הגן עדן בשבילו הוא בעצם גהינם, לכן אין אפשרות לשלם לו בעוה"ב, ואכן המצוה שלו התגשמה מאוד, וערכה נהיה ערך גשמי בלבד. לכן הקב"ה משלם לו בעוה"ז השכר שהוא מבין ואז יש מציאות של "רשע וטוב לו", טוב לו בעוה"ז, אבל מה עם עוה"ב? וכי אפשר לקנאות במי שאכל את כל עולמו בהנאות שווא ?

כעת נחזור למכירת הבכורה, דהנה לכאורה יש לתמוה הרי יעקב אבינו, עבר על לאו דלא תונו איש את אחיו, ומכר נזיד עדשים במחיר מופרז ביותר, מה שוה נזיד עדשים מול זכות הבכורה? ואיך אפשר לקיים מכירה כזאת??

לכן בא הפסוק ואומר "ויבן עשו את הבכורה" עשו זלזל בה, הביא כת של פריצים כדי לצחוק וללעוג על התמימות של יעקב אבינו, עשו בעצמו קבע את מחיר הבכורה ואכן היא בעיניו לא היתה שוה אלא לנזיד עדשים. אין כאן אונאה בכלל!!

וזה הפשט בדברי המדרש כיון שראה הקב"ה שעשו הכניס כת של פריצים וזלזל בבכורה הוא קבע שזה מחירה ולא היה כאן שום אונאה, לכן קיים את המכירה, הא בלי זה בלי שעשו מזלזל בבכורה, לא היתה שום אפשרות לקיים את המכירה!

אדם הולך לחתונה של קרוב משפחה בירושלים, חוזר מאוחר בלילה בשתיים עשרה מתכוונן כבר ללכת לישון אחרי המקלחת, ואז פתאום נזכר ששכח להתפלל ערבית. המנין היחיד בשעה כזאת זה איצקוביץ, והוא גר חצי שעה הליכה ברגל, בלילה בקור אחרי מקלחת. יש באמת כל התיורוצים להתפלל ביחידות, אבל לבו נוקפו איך אפשר לפספס קדיש וברכו ותפילה במנין. בעוז ובגבורה מתלבש שוב יוצא בחוץ ברגל לקראת הליכה גדולה, ולרוע מזלו שכח את המטריה ויורד גשם זלעפות, עוד מקלחת... מגיע לאצקוביץ, אין מנין, מחכה חצי שעה, וסוף סוף מגיע העשירי, חוזר הביתה מותש בשעה 3 לפנות בוקר!!

כמה שווה תפילת הערבית שלו? שלוש שעות של התגברות ועמל, איזה שכר עצום, כעת הוא קבע מחיר של המצווה, לכן גם למחרת כשהולך להתפלל ליד הבית, רבע שעה סה"כ, הוא יקבל אותו שכר, כאילו עמל שלוש שעות, הרי זה המחיר שהוא קבע לעולם למצווה שלו!

וזה הפשט: "ולך השם חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" וכי לשלם שכר זה חסד? הקב"ה משלם שכר כמעשהו, כמעשה שלו מאתמול שטרם שלוש שעות אף שהיום כמעט ולא טרח, אכן זה חסד לכל דבר!

אדם שיושב ולומד תורה, וכל שיחת תלפון זניחה ביותר מוציאה אותו מבית המדרש, הוא קבע בעצמו כמה שווה התורה שלו, אבל להיפך אם אינו מוכן לוותר על זמן לימודו בשביל כל הון שבעולם, כל דקה שהוא לומד שווה בעיניו ובעיני השם יתברך כמו כל הון שבעולם!